JAROSLAV HAŠEK

Der verfluchte Ruthene

JAROSLAV HAŠEK:

„DEŘ VERFLUCHTE RUTHENE“

RUSÍN ONUFERKO DOSTAL SE NA VOJNU mezi Němce a Poláky. Celá kompanie smála se tomuto mužíkovi, když na nadávky šarží a důstojníků odpovídal tenkým, žalostným hlasem: „Nebijte mne, prosím.“

A proto, poněvadž měl takový žalostný hlas, smutný pohled a byl Rusín, říkali mu Poláci „pšakrew“ a Němci „der verfluchte Ruthene“.

A když ostatní po cvičení seděli v kasárnách a pili černou kávu, tu Onuferko ještě dlouho na nádvoří kasáren klekal, vstával, padal na zem, dostával políčky a pohlavky od kaprála.

„Musíme z něho udělat člověka,“ říkaly šarže. Onuferkovi při těch výchovných snahách tekla krev z nosu, počal chápat, že nemá ústa, nýbrž čumák, začínal rozumět polským i německým nadávkám, už chápal, že „der verfluchte Ruthene“ znamená „zatracený Rusín“. Onuferko stával se člověkem. Už neříkal: „Nebijte mne, prosím,“ neboť co se stal člověkem, seznal, že to není nic platné, jen jeho smutné oči tázaly se těch namalovaných panáků na zdi kasárenského dvora: „Proč to všechno, namalovaní paňáci?“

O těchto záhadách přemýšlel, když mu dali železa a odvedli do smradlavé díry.

Seděl na pryčně a dumal: „Proč jste mne odvedli z mých polí a z lesů na rovinách, kde jsou rybníky a čápů kde se hemží houfy nad vodami, tam u nás u ruských hranic. Ani koně tak nebijí, jako mne bije šikovatel Gräber. A když krávy při orání nezaberou, ani kravám tolik nenadávám,

jako nadává mně důstojník Honke. Proč jsem u každého psí syn? Což mne neporodila lidská matka?"

„Kdopak to tam řve?" tázal se důstojník Honke vojáka na stráži před dírou. „Poslušně prosím, zavřený Onuferko!" „Ach, der verfluchte Ruthene, otevři a dej mu jednu přes ‚mordu'." Když důstojník odešel, otevřel voják a nakoukl dovnitř. Tam v šeru seděl Onuferko a díval se tak smutně, že voják zavřel hned zas dveře, poznamenaje soucitně: „Neřvi brachu, jinak ti dám přes tlamu."

Onuferko se ztišil a tichým hlasem stěžoval si těm stěnám, pokrytým plísní: „Proč mne zavřeli, když jsem se hlásil nemocným? Když mne hlava bolí, píchá v břiše? Kdybych byl dóma, došel bych si ku stařečkovi Korevu a ten by mně bylinku dal. Uvařil bych si s vodečkou, vypil, lehl do sena a nebolela by mne mladá hlava. Aj, stařečku Koreve, proč to všechno v cizí krajině? Proč, když v modrých šatech onemocním, nosím železa? Proč mne šikovatel, když mne vedl od doktora, rýpal do žeber? A hlava mne tolik bolí, břicho jako v ohni."

Onuferko položil se na pryčnu a zadíval se ku dveřím. Viděl, jak jimi vcházejí obludy, vybájené na lesnatých rovinách jeho kraje. Obludy mají brzy hlavu šikovatele Gräbera, brzy tvář důstojníka Honkeho. A když se tak střídavě na něho dívaly, buď projížděl mu mráz, nebo horko tělem. Pak se mu zdálo, že se stropu padají pušky s bajonety a na každém bajonetu napíchnuta jeho ubohá hlava. Přiběhl čáp odněkud ze kbelíku v rohu díry a lidským hlasem mu povídal: „Onuferko, zazpívám ti, jak zpívají na Ukrajině, pět hodin cesty za ruskou hranicí, zpívej s sebou." A Onuferko zpíval s čápem v horečném spánku:

„Oj, udaril Maxim kozak, kozak Zaporožja . . ."

Onuferko zpíval hrozným hlasem, jako by chtěl přivolat Maxima kozáka Záporožce, aby udeřil se svými, na nízkých koních, na tato zatracená kasárna a odvedl ho nazpět do jeho lesů, polí a stepí.

„Neřvi, Onuferko, nebo ti dám přes tlamu."

A Onuferko zpívá dál. Běží sem šikovatel Gräber: „Opil

se, čubky syn!" Jde k němu, bije ho do tváře a Onuferko nevstává, jen zpívá dál.

Přiběhne důstojník Honke. Třese ním a nadává. Onuferko otevře oči, a co vidí? Nečisté víly běhají po jizbě, čarodějnice baba-jaga tahá ho za ucho, aby ho odnesla na svůj samostříl, kterým ho vystřelí do ohniště, neboť tato divoženka ráda do zlatova upečené lidské maso, jak vypravuje za večerů stařeček Korev. „Stařečku Koreve," křičí Onuferko, „plivni jim do očí, chyť sekyru, stařečku Koreve, oni mne unášejí a baba-jaga jim rozkazuje."

To poroučel důstojník Honke, aby ho odnesli do nemocnice.

A v nemocnici řekl vojenský lékař: „To prase tak dlouho simulovalo, až dostalo tyfus..."

K večeru dostavil se vojenský kněz. Poněvadž se předpokládá, že Onuferko do rána nevydrží, dal vojenský lékař návrh, aby toho ničemu připravili už napřed na poslední cestu. —

„Infanteristo Onuferko," řekl vojenský kněz, „nesmíš umřít nesmířen s bohem. Mnoho jsi zhřešil zde na vojně. Německy neumíš, špatně jsi držel pušku, a když ti poručili ‚vpravo hleď', koukal jsi se nalevo. A když měls koukat nalevo, koukal jsi se napravo. A když řekli ‚links um', stál jsi jako hovado. Ke všemu ještě chtěl jsi se podvodným způsobem dostat do nemocnice. Bůh tě potrestal. Odcházíš na jinou vojnu, přísnější než zde, kde chtěli z tebe udělat člověka. Infanteristo Onuferko, lituješ svých hříchů?" Místo odpovědi museli za chvíli hříšníka převlékat, neboť on měl *břišní* tyfus. To byla také polehčující okolnost, jinak by se byl dostal štandopede na pevnost...

*

Za měsíc klekal již zas Onuferko na nádvoří kasáren, vstával, padal na zem, dostával políčky a pohlavky od šarží. „Der verfluchte Ruthene" se uzdravil, ale na ničemu přece čekala pevnost.

Týden po novém prvním pohlavku od kaprála dostane Onuferko telegram. Šikovatel přečte telegram a povídá k Onuferkovi: „Psí synu, tobě umřela matka. Chceš jistě jít na pohřeb, bestie. Koukej mně do očí. Mne neoklameš. Půjdeš tedy k raportu, požádáš pana hejtmana, aby tě na pět dní pustil domů. U vás, jak vím, se po pohřbu dobře žere, čuně nekřesťanské, mne neoklameš. Ty s sebou tedy přivezeš slepice a kachny. Jak je nepřivezeš, ne snad že bych to na tobě žádal jako představený, nikoliv, jen jako tvůj přítel, tak tě zamknem, až zčernáš, rozumíš, z čubky synu."

Jde tedy infanterista Onuferko k raportu: „Poslušně hlásím, pane hejtmane, že mně umřela matka, a prosil bych o pět dní dovolené."

Podívá se hejtman na Onuferka, a co vidí? Chlap jde k raportu a jeden knoflík se mu na bluze neleskne, a ještě salutuje jako chromý.

„Předně ti povídám, pšakrew, že musíš lepší salutovat. Za druhé máš osm dní ‚einzelnarrest', poněvadž nemáš na bluze vyčištěné knoflíky."

„A matka, pane hejtmane?" — „Zahrabou ji bez tebe, marš, psí synu!"

A tak se Onuferko přec jen dostal na pevnost, poněvadž zběhl za čtvrt hodiny po raportu od praporu, aby viděl pochovávat svou matku.

A u celého regimentu ode dneška pevně doufají, že přece snad aspoň na pevnosti udělají z Onuferka člověka . . .

Mladé proudy — 20. 5. 1908

JAROSLAV HAŠEK